

Juh- és kecskehúspiaci folyamatok az EU-ban

Az EU juh- és kecskéagazatára többféle jelző is igaz lehet, mert piaci okokból gyakran ütköznek egymással az elképzelések és a bekövetkezett tények. Az alábbiakban az EU-hoz kapcsolódó piaci folyamatokat igyekszünk összefoglalni.

Szerkeszti
a szerkesztőbizottság
28. évfolyam
2019/7

Magyar Juhászat és Kecsketenyésztés

A szerkesztőbizottság tagjai: **Dr. Jávor András**, egyetemi tanár, a Juh Terméktanács elnöke,
Bátor Árpád, a Juh Terméktanács elnökhelyettese, **Dr. Kukovics Sándor**, a Juh Terméktanács ügyvezető igazgatója,
† **Dr. Békési Gyula**, a Juh Terméktanács nyugalmazott ügyvezető igazgatója
Szerkesztette: **Avar László**

Juh- és kecskehúspiaci folyamatok az EU-ban

Az EU juh- és kecskeágazatára többféle jelző is igaz lehet, mert piaci okokból gyakran ütköznek egymással az elképzelések és a bekövetkezett tények. Az alábbiakban az EU-hoz kapcsolódó piaci folyamatokat igyekszünk összefoglalni, és az olvasók számára elérhetővé és emészthetővé tenni.

A létszám

Az elmúlt évek előrejelzéseiben rendszeresen a juh- és kecskeállomány 0,5 és 2 százalékos körüli bővülését jósolták. Ugyanakkor folyamatosan érkeztek az információk arról, hogy egyre kevesebben foglalkoznak e fajok tartásával, és hogy a jelentősebb tagállamokban érzékelhető a létszámcsökkenés, illetve hogy a juh- és kecsketartók túlnyomó többsége bőven 50 éves kor felett van, s hogy a fiatalítás és az állattartók pótlásának esélye csekély, mert a fiatal gazdálkodóknak nyújtott és nyújtandó EU-s többlettámogatás nem igazán ebben az ágazatban hasznosul.

Az EU 2018. végi juh- és kecskeszáma-datait megnézve egyértelmű a lassú leépülés, mindkét faj esetében (1. ábra).

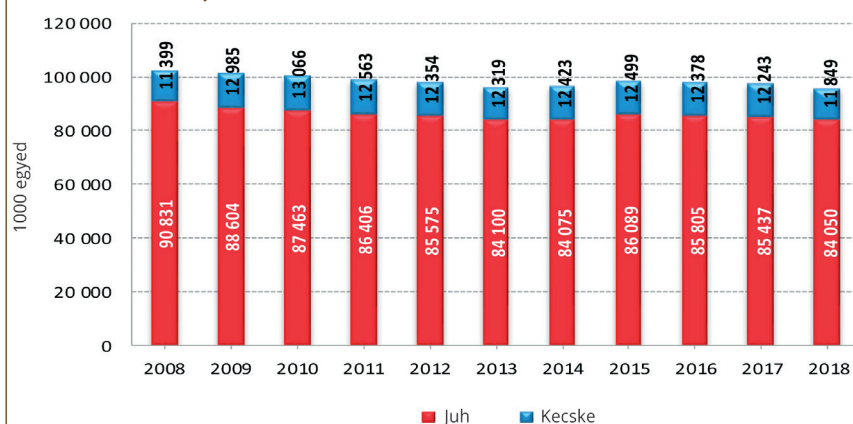
Az adatok szerint a legutóbb 2015-ben nőtt a juhállomány (86,089 millió egyed), de azóta tartó csökkenés következtében 2018-ban (84,050 millió egyed) már 2 millió juh hiányzott 2015-ös adatahoz képest. Amennyiben a 10 éves időszak egészét vizsgáljuk, kénytelenek vagyunk megállapítani, hogy a 2008-as 90,831 millió egyedhez képest 6 és fél millió egyed eltűnt az EU juhállományából, annak ellenére, hogy ezalatt a romániai juhállomány például több mint a másfélszeresére nőtt az ország 2007-es EU-csatlakozása óta.

A kecskeállomány a teljes 10 éves időszakban 0,5 millió egyeddel növekedett. Az utóbbi éveket tekintve e faj esetében is a 2015-ben volt a legnagyobb az állomány (12,499 millió egyed), azóta fokozatosan leépült, tavaly már csak 11,849 millió egyedből állt.

Az ön-ellátottság

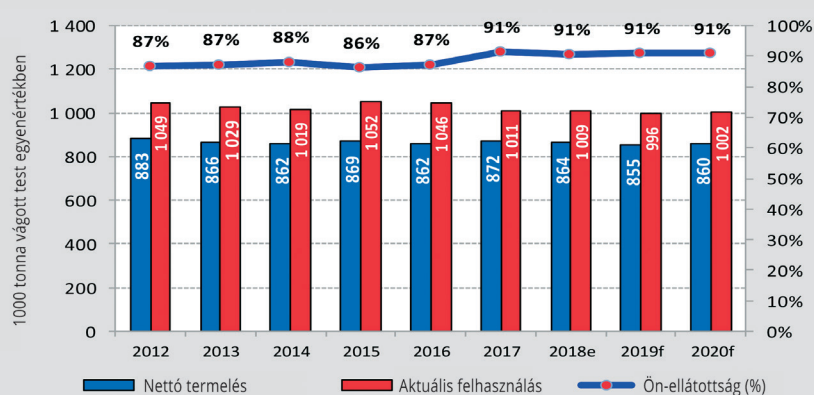
A legutóbbi EU-bővítés után az unió csak 80 százalékban tudta saját termelésből kielégíteni a belső piac juh- és kecskehúsigényét. Ez az arány az utóbbi években – meghatározóan

1. ábra: A juh- és kecskeszám alakulása az EU-ban az utóbbi évtizedben

Forrás: EUROSTAT – DG AGRI

2. ábra: Az EU juh és kecskehúsmérlegének alakulása

Forrás: A DG AGRI rövidtávú előrejelzése

a fogyasztás visszafejlődése következtében – emelkedett, amihez erőteljesen hozzájárult a belső termelés és az importált juh- és kecskehús mennyiségének egyidejű csökkenése, illetve ennek következtében piaci elérhetőségük romlása. Magyarán, a juh-, bárány-, kecske- és gidahús alig hozzáférhető kiskereskedelmi forgalomban, tehát eleve nincsenek is szem előtt ahhoz, hogy a vevőknek eszükbe jusson az abból való vásárlás lehetősége/indokoltsága (a táplálkozási előnye miatt).

Természetesen nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt sem, hogy jóllehet, a bárány- és a gidahús a legegészségesebb állati fehérje – ezek előállítása során használják a legke-

vesebb az antibiotikumot és egyéb adalékanyagot –, egyúttal ezek kiskereskedelmi ára a legmagasabb. Ennek következtében az árversenyben – legalábbis a „nyugati világban” – messze kedvezőbb helyzetben van a sertéshús (az utóbbi időszak áremelkedés ellenére), de a baromfi, és azon belül a csirkehús fogyasztása vált dominánssá a többi húsféle felett.

Az EU termelése és belső teljes fogyasztása közötti különbségből számolják ki a Közösség juh- és kecskehús-önellátásának szintjét. Érdekes módon, ennek értéke – az utóbbi 8 év adatait tekintve – 2015-ben volt a legalacsonyabb (86%) – abban az évben, amikor a közösségben a legnagyobb volt termelésben tartott juhok és kecskék száma (2. ábra).

A 2012-es 883 ezer tonnás termelés után bekövetkezett visszafejlődést – amit több tagállam többlettermelés miatti többletkivágása okozott – 2017-ben emelkedett ismét a belső termelés, ebben az évben elérte a 872 ezer tonnát. Azóta viszont folyamatos a visszafejlődés. Nem egészen érthető, hogy a Bizottság mire alapozza a termelés 2020-ra várt növekedését (860 ezer tonna), azaz a trend megfordulását. Ezt a fordulóponthoz adatokkal jelenleg nem igazán lehet megerősíteni.

Ami az EU teljes belső fogyasztását illeti, az évente elfogyasztott juh- és kecskehús mennyisége 2015 óta (1,052 millió tonna) folyamatosan és fokozatosan csökken, és 2019-ben már a Bizottság előrejelzése szerint is 1 millió tonna alá esik. Nem igazán látszik alátámasztottnak a fogyasztásnak a DG AGRI által 2020-ra várt emelkedése sem, amely szerint az újra meghaladná az 1 millió tonnát.

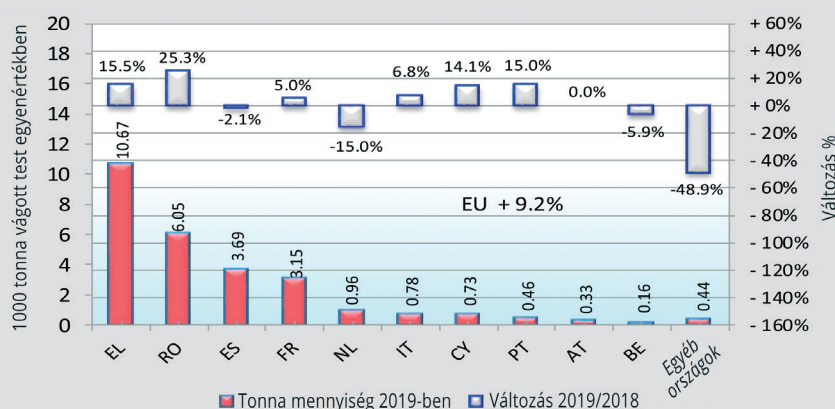
A 2. ábra adatai szerint az EU önellátása 2016-ban 1 százalékkal emelkedett, és a rákövetkező években, 2017-től egységesen 91 százalékos volt az önellátás mértéke – illetve a DG AGRI ennyit remélt a fenti tanulmányában.

Mindezek alapján szinte természetesnek tűnik, hogy a belső termelés és az import csökkenésével párhuzamosan nem növekedhet a termékek belső elérhetősége, és ennek következtében javult a juh- és kecskehús-önellátás mértéke a megelőző időszakhoz viszonyítva.

A termelés

A lezárt 2018-as adatok szerint a megtermelt és levágott juhek számának megoszlásában nem történt sok változás 2017-hez képest. Most is az Egyesült Királyság volt az első, Spanyolország a második, és őket követi a többi tagállam.

4. ábra: Az EU első negyedéves kecskevágási és kecskehústermelési adatai, 2019–2018

Forrás: EUROSTAT – DG AGRI

A konkrét adatok, amelyek alapján felállt a sorrend: Egyesült Királyság: 28%, 14,408 millió egyed; Spanyolország: 20%, 10,013 millió egyed; Románia: 13%, 6,848 millió egyed; Görögország: 9%, 4,737 millió egyed; Franciaország: 8%, 4,219 millió egyed; Írország: 6%; Olaszország: 5%; Németország: 3%; Portugália: 3%. A többi tagállam összesen 5%-kal részesedett a juhtermelésből.

Sem az előállított és levágott kecskék számában, sem a tagállamok közötti megoszlásukban nem történt érdemi változás 2018-ban. A meghatározó termelő tagállamok sorrendje a következőképpen alakult: Görögország: 33%, 1,960 millió egyed; Spanyolország: 23%, 1,376 millió egyed; Románia: 16%, 951 ezer egyed; Franciaország: 12%, 691 ezer egyed; Portugália: 3%; Németország: 3%; Hollandia: 3%; Olaszország: 2%. Az összes többi tagállam összesen 5%-kal részesedett a kecsketermelésből.

Természetesen, bár a hústermelés folyamatos, mégis meglehetősen nagy a negyed-

évenkénti, a havonkénti, sőt a hetenkénti hullámlás. Az idei termelés első negyedévi alakulása már mutathat változási tendenciát a 2018-ashoz képest. Ezzel együtt meg kell jegyezni, hogy 2019-ben csaknem 3 héttel később volt húsvét, mint 2018-ban, és ez a tény – a húsvét főszezon lévén – némileg módosíthatja a helyzet megítélését. Ennek alapvetően az az oka, hogy emiatt az idén több, a piacról 2018-ban kimaradt juh (pl. az Egyesült Királyságban és Írországban) került forgalomba, sok más tagállamban pedig a húsvéti szezonra több állat került „értékesítési súlyba”.

A 2019. január 1. és áprilisa között levágott és piacra vitt bárányhús mennyiségének országokénti változása és megoszlása követhető nyomon a 3. ábrán.

A bemutatott adatok alapján a következőket lehet megállapítani:

- bár a tagállamok nagyobb hányadában visszaesés volt 2019-ben, EU-szinten mégis 2,6%-kal növekedtek az adatok;

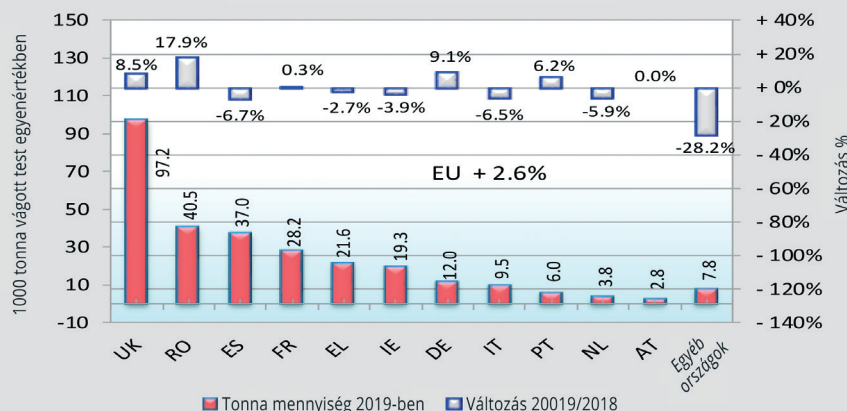
- bár a legnagyobb emelkedésre Romániában került sor, ennek ellenére az ott előállított mennyiség a felét sem érte el az Egyesült Királyságban (UK) előállítottak;

- a többletet százalékos nagyságrendben Románia, Németország, a UK, Portugália, és Franciaország által levágott több állatból kinyert hús jelentette.

A kecskehústermelésben lényegesen nagyobb volt a növekedés 2019-ben, és az országokénti megoszlás is különbözik az előzőtől, aminek egyik oka, hogy e faj esetében a húsvéti szezon a meghatározó (4. ábra), míg a juh esetében elkülönül a karácsonyi szezon, illetve emellett a fogyasztása sokkal folyamatosabb, mint a kecskehús esetében.

Az ábrán látható adatok alapján a következőket lehet megállapítani:

3. ábra: Az EU első negyedéves juhvágási és bárányhústermelési adatai, 2019–2018

Forrás: EUROSTAT – DG AGRI

– Hollandia és Spanyolország kivételével minden jelentős kecsketartó országban nőtt a levágott állatok száma, ennek következtében az előállított hús mennyisége is;

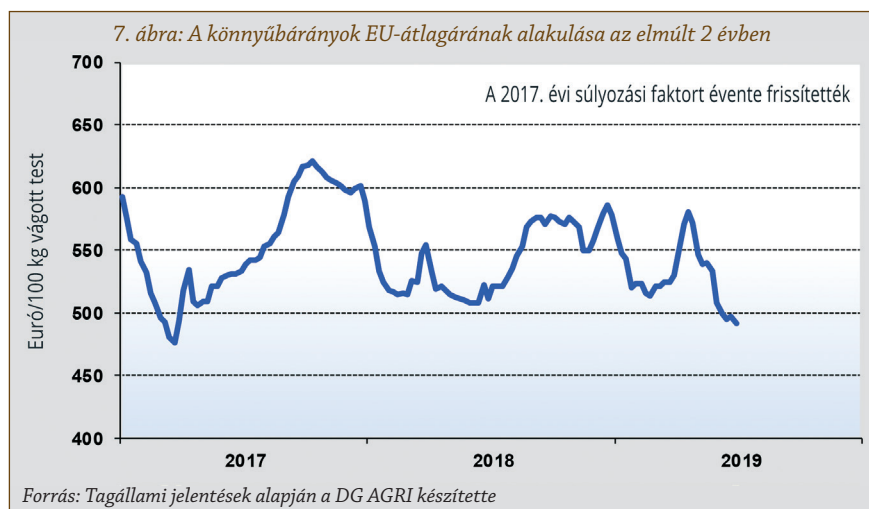
– az összes többi, kevesebb kecskét tartó tagállam esetében megközelítette az 50%-ot a visszaesés;

– EU szinten az első negyedévi növekmény 2018 hasonló időszakához képest +9,2%;

– bár Románia esetében volt a legnagyobb arányú az emelkedés, Görögország adata mennyiségben mégis több mint másfélszerese volt az előbbi „teljesítményének”.

Az árak

Az utóbbi lassan 1 év tapasztalatai alapján a nehézbarányok ára egyes időszakokban lényegesen meghaladta a könnyűbarányok átlagárát. Így történt ez a 2019. 26. hetében is, amikor a nehézbarány EU-átlagára 507,5 €/100 kg vte (vágott-test-egyenérték) volt, ezzel szemben a könnyűbarány átlagára az 500 €-t sem közelítette meg (492,2 €/100 kg vte).

Ebben továbbra is az az érdekes, hogy az előző héthez, az előző hónaphoz és az előző évhez képest ezek az árak már csökkenőben voltak.

A nehézbarányok átlagos EU-árának elmúlt 2 évi havi változását az 5. ábrán mutatjuk be.

A bemutatott görbe lefutásából egyértelműen látni, hogy 2018 első felének hihetetlen magas árait 2019-ben meg sem lehet közelíteni, de az ár még mindig magasnak tekinthető. Emellett – és részben ennek következtében – a félév körül, a nyári időszakban szokásos csökkenő trend lényegesen alacsonyabb szintről indul 2019-ben, mint 2018-ban tette.

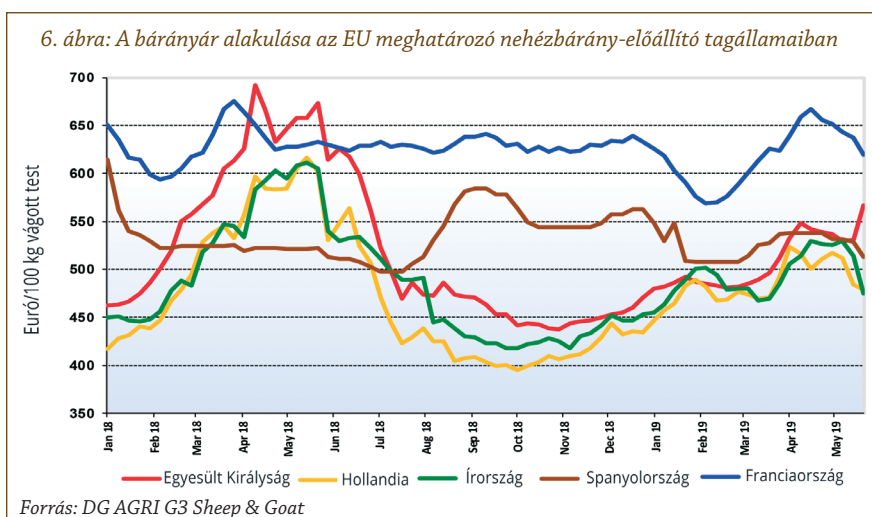
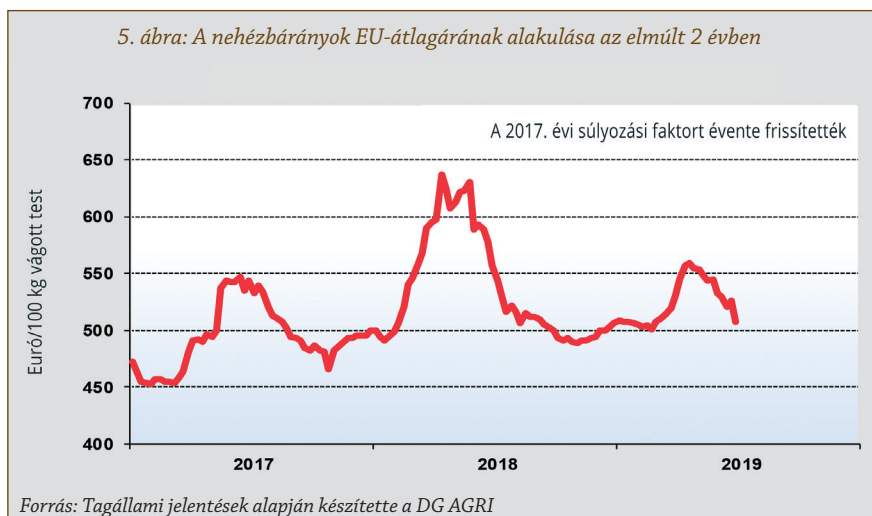
Nehezen érthető az EU-átlagadatokból, hogy mi vezetett a 2018-as „árrobbanáshoz”, ezért a 6. ábrán bemutatjuk a nehézbarány-előállításban meghatározó tagállamok árváltozásait mutató görbéket is.

A 6. ábra adataiból egyértelműen látható, hogy ez a hatalmas áremelkedés, ami az előző ábrán is megfigyelhető, az Egyesült Királyságban következett be. Az ír és a holland árak csak segítették az átlagár magasán tartását ebben az időszakban, a spanyol árak kevésbé befolyásolták. A francia árak egyébként is a legmagasabbak az EU-ban, ezért ezek csak nem engedték a szokásos szintre csökkenni az átlagértékeket.

A könnyű barányok 2018-ban tapasztalt alacsony ára csak részben korrigálódott 2019 első felében. Előző évben az árváltozás megközelítőleg 50 €/100 kg vte körül volt, míg 2019-ben az ár hulláma elért a 100 €/100 kg vte szintet is (7. ábra).

A könnyűbarány árának könnyebb követhetősége céljából a 8. ábrán bemutatjuk a számunkra célpiacként meghatározó EU-tagállamok könnyűbarányárainak alakulását.

A hazai árak megítéléséhez – tekintettel arra, hogy megközelítőleg 30%-ban már nehézbarányt exportálunk, de az Agrárgazdasági Kutató Intézet (és érthetetlen módon, ma is csak a könnyű barányok heti árjelentését küldi meg az EU-nak, pedig a nehéz barányok heti

árait is gyűjti az EU csatlakozás óta) – minden-
képpen ajánlatos összehasonlítani a könnyű-
bárányok hazai és EU-s átlagárát (9. ábra).

A 9. ábráról leolvasható adatok egyértel-
műen azt mutatják, hogy az itthoni árakat
alacsonynak tartjuk, jóllehet meghaladják az
EU-s átlagértékeket, és ez a folyamat a 2018.
41. hete óta tart. A különbség rendszeresen
meghaladta az 50 €/100 kg vte értéket.

Az export

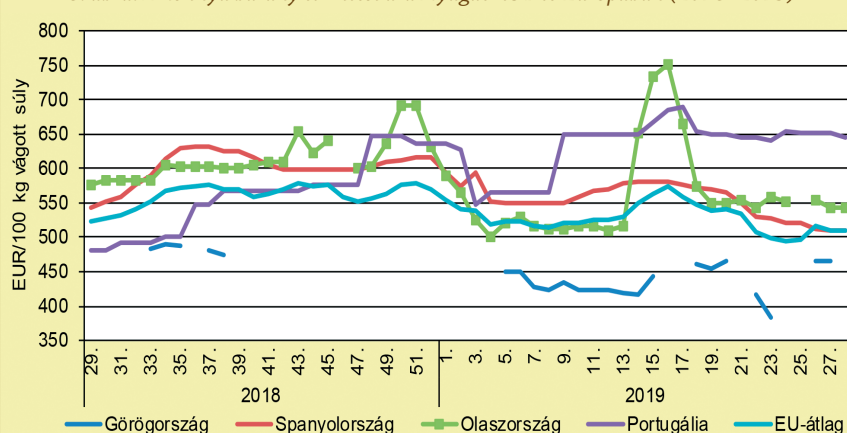
Az EU döntő hányadban élő állatot exportál
– főleg észak-afrikai országokba –, de a teljes
képhez a friss és a fagyasztott hús, valamint
a belsőség és a faggyú is hozzá tartozik. A
vágott-test-egyenértékben számolt juh- és
kecskehúsexport a 2008-as 9 951 tonnáról
2013-ra 75 149 tonnára emelkedett. Onnan
2015-re 63 266 tonnára csúszott vissza, majd
2017-re 93 879 tonnára nőtt. A 2018-as adat
ismét csökkenést mutatott (83 244 tonna),
de a 2019 első negyedévi adatok alapján újra
növekedést jósolnak.

1. táblázat: Az EU-28 2019 első negyedévi exportja országonként
– tonna vágott test egyenértékben

Célország	Időszak: január–április		
	2018. január–április	2019. január–április	Változás %
	20 820	27 490	+32%
Libia	3297	7165	+++
Irán	10	3612	+++
Izrael	2786	2245	-19%
Jordánia	2131	1977	-7%
Hongkong	3056	1742	-43%
Libanon	1225	1350	+10%
Svájc	1399	1276	-9%
Egyéb országok	6916	8122	+17%

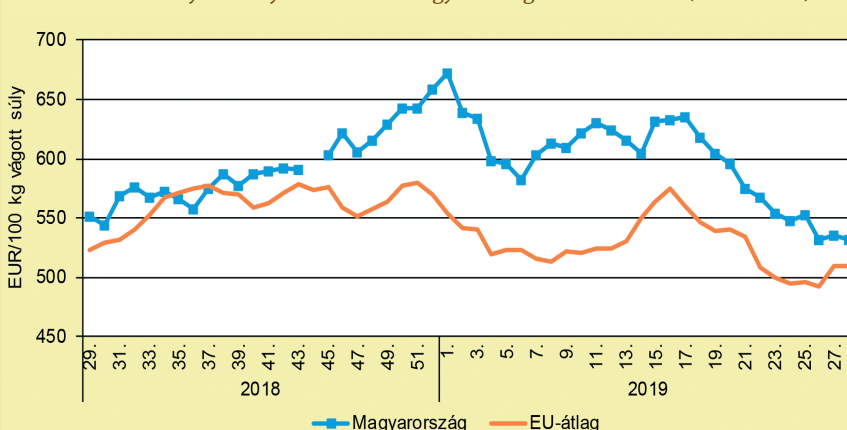
Forrás: DG AGRI G3 Sheep & Goat

8. ábra: A könnyű bárány termelői ára Nyugat- és Dél-Európában (2018–2019)

Forrás: Európai Bizottság – AKI PAIR

9. ábra: A könnyű bárány termelői ára Magyarországon és az EU-ban (2018–2019)

Forrás: Európai Bizottság, AKI PAIR

Szinte természetes módon, az EU-ba
importált juh- és kecskehús mennyiségének
„lefutása” némi ellentétes irányú változást
mutat. Csak a fenti éveket kiemelve is érdekes
összefüggésre juthatunk az import és az ex-
port mennyiségének összefüggését illetően:
2008: 284 778 tonna, 2013: 211 330 tonna,
2015: 212 374 tonna, 2017: 180 519 tonna.

Amennyiben a meghatározó élőállat-kivi-
tel adatait tekintjük, annak értéke a 2015-ös
durván 1,961 millió egyedről (amin belül csak
81 ezer bárány volt, a többsége felnőtt juh)
2016-ra lényegesen megemelkedett. A felnőtt
állatok száma ugyan csökkent (1,765 millió
egyed), de a bárányszáma a tízszeresére
ugrott (852 ezer egyed). A következő években
a felnőtt állatok kivitele (2017: 1,427 millió
egyed, 2018: 1,490 millió egyed) kisebb hul-
lámot mutatott, amit az exportált bárányszá-
ma fordított sorrendben követett (2017:
950 ezer egyed, 2018: 882 ezer egyed).

Az elmúlt negyedév adatait alapján
(2018-ban 266 ezer felnőtt juh és 182 ezer
bárány, 2019-ben 514 ezer felnőtt juh és 254
ezer bárány) ismét az export növekedésére le-
het számítani.

A célországok közé az utóbbi 2 évben be-
került Izrael és Irán is. A 2019 első negyedévi
kivitel célországonkénti megoszlását az 1.
táblázatban mutatjuk be.

Az első negyedévi növekedést alapvetően
a líbiai kivitel megkétszereződése és az iráni
export megsokszorozódása okozta. A 10%-os

libanoni exportnövekmény keveset nyomott a latban ebből a szempontból, mert a többi célországba csökkent a kivitel.

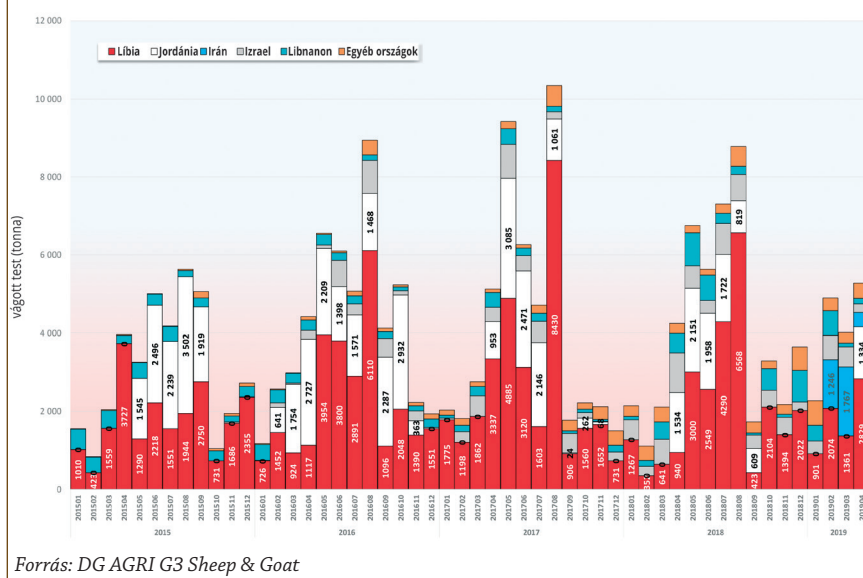
Az EU élőjuh-kivitelének valódi országokénti megoszlása a 10. ábrán követhető pontosan. Alapvetően Líbia, Jordánia, Izrael, Irán és Libanon havonta változó igénye határozza meg a kivitel nagyságát.

Import

Az önellátás mértékét elemző fejezetben már bemutattuk a kivitel és a behozatal főbb összefüggéseit.

A világ és Kína export- és importadatait bemutató elemzésünket a Magyar Juhászat és Kecsketenyésztés 2019. májusi számában olvashatják tisztelt olvasóink. Az abban leírtakhoz és a fentiekhez azonban hozzá kell tennünk, hogy az EU-ba érkező juh- és kecskehús mennyisége alapvetően Új-Zéland és

10. ábra: Az EU-28 élőállat-kiszállításának megoszlása országoként

kisebbs mértékben Ausztrália exportirányultságától függ. Amikor a kínai piac kedvezőbb számukra, akkor az általuk termelt áru nagyobb hányada Kínába megy, amivel csökken az EU-ba érkező hús mennyisége.

Ezt a kínai piac egyre növekvő igénye mellett az is segíti, hogy Új-Zéland vám nélkül szállíthat juhhúst Kínába. Ez alapvetően azt jelenti, hogy az EU-s piacra meghatározóan a drágább comb és gerinc érkezik Új-Zélandról, ugyanakkor az olcsóbb hús (meghatározóan a vágott test eleje) a kínai piacon talál vevőkre. Ugyanakkor azt is meg kell jegyezni, hogy ezt a folyamatot befolyásolja más nagy importáló országok (USA, Malajzia, Japán és Irán) kereslete is.

Az EU-ba érkező juh- és kecskehús mennyisége – mint már fentebb említettük – csökkenő tendenciát követ: 2016-ban 212 ezer tonna, 2017-ben 181 ezer tonna, 2018-ban 182 ezer tonna volt. 2019 első negyedében 62 ezer tonna érkezett belőlük az EU-ba, ami lényegesen elmarad a 2018 azonos időszakában mért 75 ezer tonnás mennyiségtől.

Az első negyedév beszállító országokénti importadatainak megoszlását a 2. táblázatban mutatjuk be részletesen.

Mint a 2. táblázat adataiból jól látható, Új-Zéland EU-ba irányuló exportjának 19%-os visszaesése a teljes import 18%-os zuhanását eredményezte (amit tovább erősített az ausztrál behozatal 8%-os csökkenése), még akkor is, ha egyéb beszállítók esetében kismértékű növekedés is felfedezhető.

A várható brexit a sok évtizede beállt rendszert teljesen fel fogja borítani. Ennek

2. táblázat: Az EU-28 2019 első negyedévi importja országoként – tonna vágott test egyenértékben

Időszak: január–április			
Beszállító ország	2018. január–április	2019. január–április	Változás %
	75 052	61 770	-18%
Új-Zéland	64 083	52 225	-19%
Ausztrália	6361	5847	-8%
Észak Macedónia	1327	1462	+10%
Argentína	724	737	+2%
Izland	758	599	-21%
Chile	425	391	-8%
Uruguay	341	381	+12%
Egyéb országok	1033	128	-88%

Forrás: EUROSTAT – DG AGRI

oka, hogy a két meghatározó beszállító által az EU-ba hozott juhhús mennyiségének csaknem fele az Egyesült Királyságba (UK) érkezik, az ottani felhasználást segítve. Ennek eredményeként a UK a saját előállítású, a déli féltekéről érkezettől lényegesen drágább juhhús mennyiségét az EU kontinentális tagállamaiba tudja értékesíteni, növelve a helyi ellátás lehetőségét.

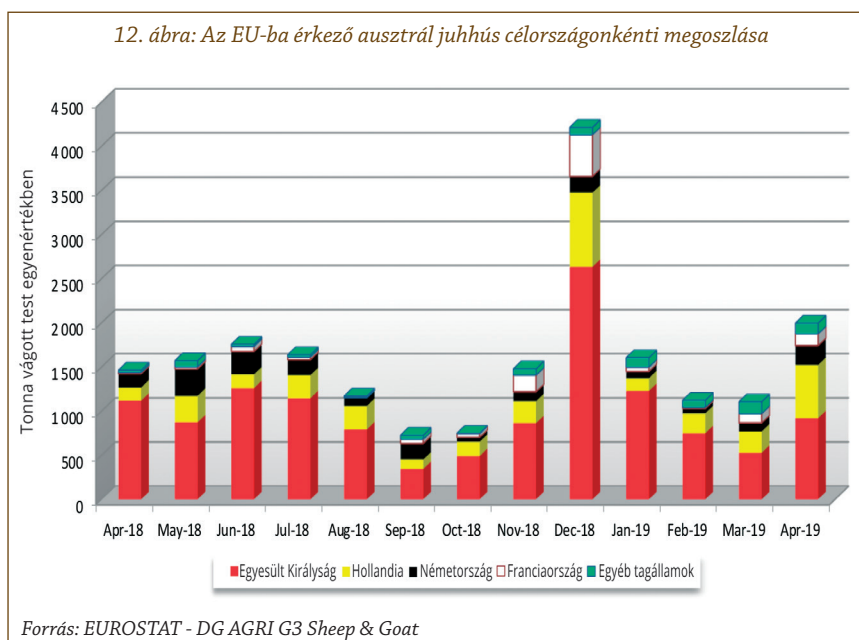
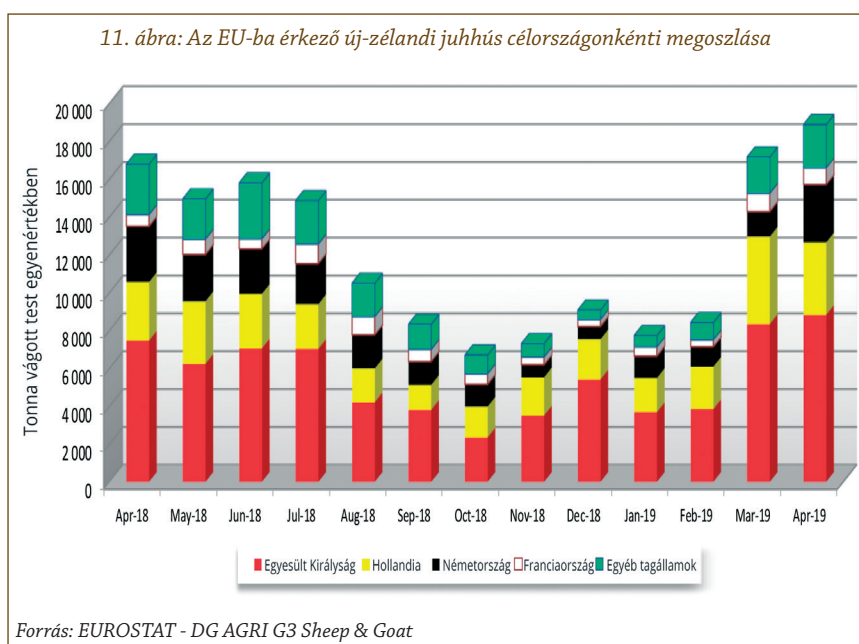

Annak érdekében, hogy ez pontosan érthető és nyomon követhető legyen, a 11. ábrán bemutatjuk az EU-ba irányuló új-zélandi juhhúsexport célországokénti megoszlását.

Az új-zélandi beszállításnak sajátos „V” formája van, amelynek alsó csúcsa – azaz a legkisebb beszállított mennyiség – októberre szokott esni, a két felső csúcsa pedig általában áprilisa, a húsvéti szezonra. Előbbi esetben az EK részesedése 20–25% közötti, míg az utóbbiban a 40%-ot is meghaladja ez az arány. Természetesen, a „V” betű első és hátsó felső csúcsa irányában fokozatosan növekszik az EK részesedése. E folyamatban a január és a február kivételnek számít, viszont októberben és decemberben (karácsonyi szezon) fokozatos emelkedés szokott bekövetkezni, amit az utóbbi két hónapban fokozatos leépülés követ.

Meglehetősen stabil a Hollandiába érkező juhhús mennyisége is, azzal a kiegészítéssel, hogy ennek alakulása is egy „V” betű csúcsait követi. Németország esetében az április és augusztus közötti időszak számít lényegesebbnek – persze, csökkenő ide szállított mennyiséggel. A Franciaország piacain való megjelenés vagy jelenlét is inkább a tavaszi és nyári hónapokban jelentős, míg az őszi és téli hónapokban a felére esik az Új-Zélandról oda szállított mennyiség.

Ezzel szemben az Ausztráliából érkező juh-

hús lefutása teljesen más, jóllehet alapvetően ugyanazokat a tagállamokat érinti (12. ábra).

Inkább két kisebb hullám és egy nagy karácsonyi csúcs jellemzi a beszállítást. Ezek mindegyike esetében a brit részesedés a meghatározó, még akkor is, ha szeptemberben alig 40% az aránya, míg a karácsonyi szezonban eléri a 60%-ot, sőt, az áprilisi és a januári szállítások esetében megközelíti a 80%-os arányt.

A két nagy beszállító EU-ba irányuló szállításainak megoszlása a megmaradó EU-tagok között természetesen nagyon sok kérdést fog felvetni. Ezek egyike, hogy a két beszállító által ide hozott áru lényegesen olcsóbb, mint amit

eddig fizettünk a brit báránnyáért. A másik ebből következők: az olcsóbban beáramló juhhús mennyire rengeti meg a helyi juhágazatot? Ez a kérdés amiatt vetődik fel, hogy Finnország EU-s csatlakozását követően néhány olcsóbb új-zélandi szállítmány pár hónap alatt a padlóra küldte a juhágazatot, és újbóli talpra állítása mintegy egy évtizedbe került.

Természetesen ez a kérdés csak a brexit megvalósulásával, illetve a következményeként szükségessé váló új kereskedelmi egyezmények megkötésekor válik igazán sok fejfájást okozó gondná.

KUKOVICS SÁNDOR,
JÁVOR BENCE

